

LATVIJAS REPUBLIKAS
LABKLĀJĪBAS MINISTRIJA

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Analīze par vides pieklūstamības pašnovērtējumu augstākās izglītības iestādēs

Labklājības ministrija

2021.gads

Saturs

Ievads	3
1. Augstskolu likums. Augstākās izglītības iestāžu skaits	5
2. Personas ar invaliditāti. Raksturojums un statistika	6
3. Vides un informācijas piekļūstamības pašnovērtējuma metodika.....	8
3.1. Metodikas apraksts.....	8
3.2. Valsts un pašvaldību institūciju vides un informācijas piekļūstamības pašnovērtējuma rezultāti 2020. gada oktobrī.....	10
3.2. Augstākās izglītības iestāžu pašnovērtējuma rezultāti 2020. gada oktobrī	10
3.3. Augstākās izglītības iestāžu analīze (dati uz 2021. gada 7. maiju)	12
4. Kopsavilkums un secinājumi.....	18

Ievads

Atbilstoši Plānā piekļūstamas vides veidošanai Latvijā 2019.–2021.g.¹ noteiktajam Labklājības ministrija ir izstrādājusi pašnovērtējuma metodiku² vides un informācijas piekļūstamības novērtēšanai valsts un pašvaldību ēkās un ēkās (turpmāk – metodika), kurās tiek sniegti valsts un pašvaldību pakalpojumi iedzīvotājiem (turpmāk - pašnovērtējums), kā arī veikusi šo iestāžu nominēto speciālistu apmācību. Valsts un pašvaldību iestādes, tai skaitā arī augstākās izglītības iestādes, veica vides un informācijas piekļūstamības pašnovērtējumu 2020.gadā no jūnija līdz oktobrim. Kopā bija iesūtītas 2300 pašnovērtējuma anketas, no kurām 2188 tika atzītas par derīgām.

Vides un informācijas piekļūstamības pašnovērtējuma anketu dati tika apkopoti un analizēti pētījumā³ ar mērķi iegūt informāciju par vides un informācijas piekļūstamību valsts un pašvaldību iestādēs, lai palielinātu to sabiedrībai paredzēto publisko pakalpojumu un publisko ēku skaitu, kurās ir nodrošināta vides piekļūstamība visām sabiedrības grupām, tostarp personām ar invaliditāti.

Papildus 2020.gadā veiktajam valsts un pašvaldības iestāžu pašnovērtējumam Labklājības ministrija no 2021.gada 17. marta līdz 6. maijam organizēja vides un informācijas piekļūstamības pašnovērtējumu augstskolām un koledžām, kā arī rīkoja semināru augstskolu un koledžu iestādēm par piekļūstamas vides veidošanu⁴. Seminārā tika runāts par iekļaujošu mācību vidi, kas ļauj personām ar invaliditāti īstenot savas tiesības uz izglītību bez diskriminācijas un ar vienlīdzīgām iespējām iekļauties izglītības sistēmā visos līmeņos, attīstīt savas profesionālās spējas un konkurētspēju darba tirgū, pilnībā izmantojot savu potenciālu. Tika skaidrots, kā korekti veikt vides piekļūstamības pašnovērtējumu izglītības iestādēs un pārrunātas rīcības studiju vides un procesa pielāgošanai cilvēkiem ar invaliditāti.

No 2021.gada 17. marta līdz 6. maijam augstskolu un koledžu nominētās personas atbilstoši metodikai pašnovērtējumu veica 2 universitātēs, 6 augstskolās un 9 koledžās, kopā

¹ Plāns par pieejamības vides veidošanu Latvijā 2019.–2021.g.. Pieejams šeit: <https://likumi.lv/ta/id/305520-par-planu-pieejamas-vides-veidosanai-latvija-2019-2021-gadam>

² Pašnovērtējuma metodika valsts un pašvaldības iestādēm. Pieejams šeit: <https://www.lm.gov.lv/lv/vides-pieejamibas-pasnovertejums-2020>

³ Vides un informācijas piekļūstamības pētījums. Pieejams šeit: <https://www.lm.gov.lv/lv/media/14705/download>

⁴ Seminārs “Vides un informācijas pieejamība (piekļūstamība)” augstskolām un koledžām. Semināra video ieraksts ir pieejams šeit: <https://www.lm.gov.lv/lv/zinas-un-jaunumi-horizontalais-principis-vienlidzigas-iespejas>

par 46 ēkām (visas anketas atzītas par derīgām). Savukārt 2020. gadā pašnovērtējumu jau bija veikušas 9 augstsākās izglītības iestādes par 48 ēkām. Analīze par vides un informācijas vides piekļūstamību ir veikta par 26 augstākās izglītības iestādēm un to filiālēm, kopā par 94 ēkām.

1. Augstskolu likums. Augstākās izglītības iestāžu skaits

Latvijā augstāko izglītību regulē Augstskolu likums⁵, kura 45. pants nosaka, ka tiesības studēt augstskolā vai koledžā ir katram Latvijas pilsonim un Latvijas nepilsonim, kā arī ārzemniekam. Vienlaikus Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 24. pants pasaka, kā Dalībvalstis atzīst personu ar invaliditāti tiesības uz izglītību. Lai šīs tiesības varētu bez diskriminācijas un ar vienlīdzīgām iespējām īstenot, dalībvalstis nodrošina, ka izglītības sistēmā var iekļauties visos līmeņos un visu mūžu gūt izglītību.⁶

Augstskolu likuma 3. pants nosaka, ka augstskolas ir augstākās izglītības un zinātnes institūcijas, kas īsteno akadēmiskas un profesionālas studiju programmas, kā arī nodarbojas ar zinātni, pētniecību un māksliniecisko jaunradi. Augstskolu īstenotās studiju programmas iedalāmas šādās tematiskajās grupās:

- 1) izglītība;
- 2) humanitārās zinātnes un māksla;
- 3) sociālās zinātnes, komerczinības un tiesības;
- 4) dabaszinātnes, matemātika un informācijas tehnoloģijas;
- 5) inženierzinātnes, ražošana un būvniecība;
- 6) lauksaimniecība;
- 7) veselības aprūpe un sociālā labklājība;
- 8) pakalpojumi.

Augstākai izglītībai Latvijā ir trīs līmeņi – bakalaura, maģistra un doktora. Universitātēs un augstskolās īsteno akadēmiskās un profesionālās studiju programmas, kā arī zinātnisko darbību, pētniecību un māksliniecisko jaunradi. Koledžās īsteno pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas. Koledžas var darboties kā augstskolu dibinātas koledžas vai kā patstāvīgas izglītības iestādes.⁷

⁵ Saeima 1995 gads, Augstskolu likums Pieejams šeit: <https://likumi.lv/ta/id/37967-augstskolu-likums>

⁶ Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām. Pieejams šeit: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/1630>

⁷ Izglītības un Zinātnes ministrija 2020. gads, Augstākās izglītības definīcija .Pieejama : <https://www.izm.gov.lv/lv/augstaka-izglitiba-0>

2019./2020. mācību gadā Latvijā darbojās sešas universitātes, 21 augstskola un akadēmija, divas ārvalstu augstskolu filiāles, 17 koledžas, 8 koledžas - valsts augstskolu aģentūras. Augstskolu un koledžu skaits nav mainījies kopš 2017. gada.

2. Personas ar invaliditāti. Raksturojums un statistika.

Invaliditātes kontekstā tiek lietoti termini “personas ar invaliditāti”, “cilvēki ar invaliditāti”, “funkcionālie traucējumi” un “funkcionēšanas ierobežojumi”, “personas ar ierobežotām pārvietošanās spējām”, kas visi nozīmē to, ka cilvēka spējas ir ierobežotas nepiemērotas vides/ pakalpojumu dēļ, tostarp invaliditātes statuss var arī nebūt piešķirts.

Būtisks faktors, lai mazinātu personu ar invaliditāti sociālo nošķirtību, ir skaidri pozicionēt šo sabiedrības grupu kā pilntiesīgus sabiedrības locekļus, kuri ne tikai saņem noteiktu atbalsta klāstu, bet ar savām zināšanām, spējām un iemaņām uzlabo un pilnveido mūsu sabiedrību, nostiprina toleranci pret citādo un rāda ikdienā balstītu pieredzi, ko cilvēks var sasniegt pat tad, ja iepriekš licies, ka tas nav sasniedzams.

Eiropas Savienības iedzīvotājiem arvien vairāk novecojot, paredzams, ka personu ar invaliditāti skaits palielināsies līdz katram piektajam iedzīvotājam.⁸ Vairumam šo iedzīvotāju bieži vien ir liegta iespēja pilnībā iesaistīties sabiedrībā un tautsaimniecībā fizisku vai citu šķēršļu, kā arī diskriminācijas dēļ.⁹

Latvijā uz 2020. gada decembri bija **201549** personas ar invaliditāti¹⁰, kas ir 9,74 % no kopējā iedzīvotāju skaita (visi iedzīvotāji¹¹). Katru gadu šim skaitlim ir tendence pieaugt.¹²

2020. gadā personu ar invaliditāti skaita pieaugums pret 2010. gadu sastāda 36,41%, jeb 53795 personas. 2020. gadā personu ar invaliditāti skaita pieaugums pret 2018.gadu ir palēninājies un sastādīja tikai 5% jeb 9734 personas. Situāciju grafiski atspoguļo 2.1. attēls

⁸ Eiropas Komisija, Sociālā aizsardzība un iekļautība, Personas ar invaliditāti. Pieejams šeit:

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1137&langId=lv>

⁹ Latvijas Vēstnesis 2011.g. Par ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām. Pieejams šeit:

<https://www.vestnesis.lv/ta/id/225057>

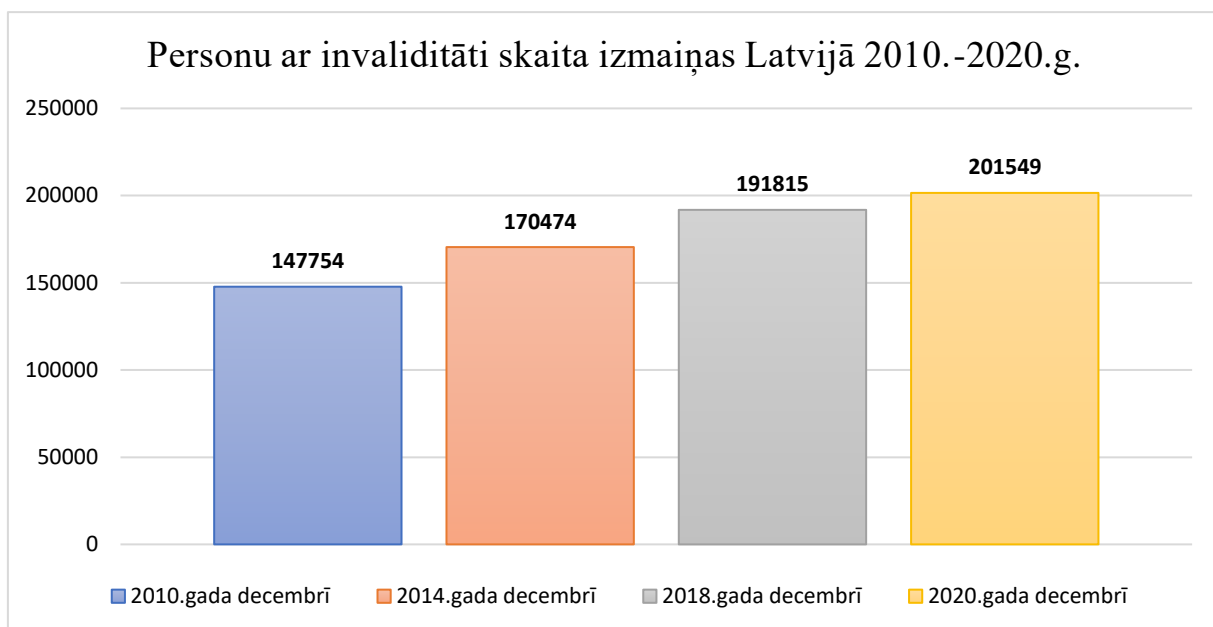
¹⁰ Datu avots Labklājības informācijas sistēma (LabIS)

¹¹ Latvijas iedzīvotāju skaits uz 01.01.2021. Pieejams šeit: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/2881/download>

¹² Personas ar invaliditāti (pilngadīgie un bērni), kuras ir VSAA uzskaitē kā sociālās apdrošināšanas un sociālo pakalpojumu saņēmējas, sadalījumā pa pakalpojumu veidiem un invaliditātes grupām 2020. gada decembrī. Statistiskie dati.

Personu ar invaliditāti skaita izmaiņas 2010.-2020.g. atspoguļo personu ar invaliditāti skaita izmaiņas 10 gadu griezumā.

Attēls 2.1. Personu ar invaliditāti skaita izmaiņas 2010.-2020.g.

3. Vides un informācijas pieklūstamības pašnovērtējuma metodika

3.1. Metodikas apraksts

Vides un informācijas pieklūstamības pašnovērtējums (turpmāk – pašnovērtējums) ir attiecināms gan uz būvniecības posmā esošiem, gan projektēšanas posmā esošiem, gan pabeigtiem projektiem.

Pašnovērtējuma anketas¹³ jautājumi ir sadalīti atbilstoši 9 telpas elementiem:

- automašīnu stāvvietas cilvēkiem ar invaliditāti;
- ietves un celiņi (līdz ēkas galvenajai ieejai);
- uzbrauktuve pie galvenās ieejas ēkā (cilvēkiem ar kustību traucējumiem);
- durvis (galvenā ieeja ēkā vai alternatīva ieeja);
- pieklūstamība cilvēkiem ar redzes, dzirdes un psihosociāliem rakstura traucējumiem;
- drošība, evakuācijas ceļu piemērotība cilvēkiem ar invaliditāti;
- pārvietošanās starp stāviem (lifts un pacēlājs);
- tualete, kas ir pielāgota cilvēkiem ar invaliditāti;
- dušas telpas, kas ir pieklūstamas cilvēkiem ar invaliditāti.

Novērtējot katru no telpas elementiem, vides pieklūstamības koeficients tiek aprēķināts automātiski pēc anketā iestrādātas formulas. Vides pieklūstamības koeficients tiek noteikts skalā no 0 līdz 10 punktiem, kur 10 punkti ir augstākais vērtējums un 0 - zemākais. Vides pieklūstamības koeficientu skaidrojums:

8-10 – Ēka ir pieejama.

Ēkā ir nodrošināta vides un informācijas pieklūstamība cilvēkiem ar dažāda veida funkcionāliem traucējumiem:

- cilvēkiem ar kustību traucējumiem;
- cilvēkiem ar redzes traucējumiem;

¹³ Pašnovērtējuma anketu skatīt šeit: <https://www.lm.gov.lv/lv/vides-pieejamibas-pasnovertejums-2020>

- cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem;
- cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem.

Iestādē īstenoto vides un informācijas piekļūstamības uzlabošanas pasākumu rezultātā uzlabojusies personu ar invaliditāti situācija kopumā, tostarp ir veicināta šo personu piekļuve informācijai, pakalpojumiem, darba tirgum un veicina mērķa grupas vienlīdzīgas iespējas un sociālo iekļaušanu. Ēkā tiek ievērotas ne tikai būvnormatīvos noteiktās prasības attiecībā uz vides un informācijas piekļūstamību, bet arī ieviesti un ievēroti labās prakses piemēri.

6-7 – Ēka ir daļēji pieejama.

Ēkā ir nodrošināta vides un informācijas piekļūstamība tikai vienai vai divām cilvēku funkcionālo traucējumu grupām, piemēram, tikai cilvēkiem ar kustību traucējumiem vai tikai cilvēkiem ar redzes traucējumiem vai nepilnīgi nodrošināta visām funkcionālo traucējumu grupām.

Ēkā ir nepieciešams veikt vides un informācijas piekļūstamības uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu cilvēku ar invaliditāti piekļūvi informācijai, pakalpojumiem, darba tirgum, kā arī lai veicinātu mērķa grupas vienlīdzīgas iespējas un sociālo iekļaušanu.

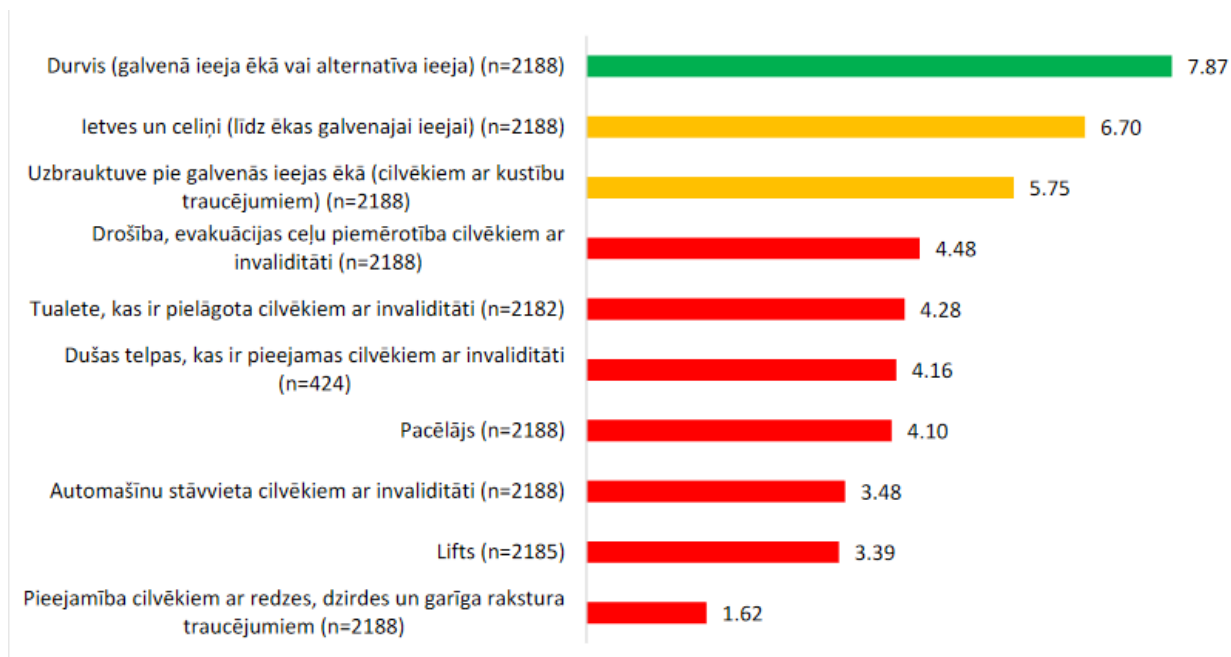
0-5 – Ēka nav pieejama.

Ēkā nav ievērotas vai ievērotas nelielā apjomā vides un informācijas piekļūstamības prasības, nav nodrošināta vides piekļūstamība personām ar funkcionēšanas traucējumiem. Personām ar funkcionāliem traucējumiem, vecāka gadagājuma cilvēkiem un cilvēkiem ar maziem bērniem bez citu cilvēku palīdzības iekļūšana ēkā un pārvietošanās tajā ir apgrūtināta vai pat neiespējama.

Lai cilvēki ar invaliditāti piekļūtu informācijai, pakalpojumiem, darba tirgum, kā arī lai veicinātu cilvēku ar invaliditāti vienlīdzīgas iespējas un sociālo iekļaušanu, ēkā ir nepieciešams veikt būtiskus vides un informācijas piekļūstamības uzlabošanas pasākumus, vai jāapsver iespēja izmantot citu ēku pakalpojumu sniegšanai iedzīvotājiem.

3.2. Valsts un pašvaldību institūciju vides un informācijas pieklūstamības pašnovērtējuma rezultāti 2020. gada oktobrī

3.1. attēlā *Vides pieklūstamība pēc telpas elementa*¹⁴ ir atspoguļots kopsavilkums par 2188 valsts un pašvaldību ēkām. No attēla secināms, ka visbiežāk pieejamas ir durvis galvenajā ēkā, kas tiek vērtētas ar 7.87 punktiem, un viszemāk ir novērtēta pieklūstamība cilvēkiem ar redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumiem, kas tiek vērtēta ar 1,62 punktiem.

3.2. Augstākās izglītības iestāžu pašnovērtējuma rezultāti 2020.gada oktobrī

Attēls 3.1. Vides pieklūstamība pēc telpas elementa skalā no 0-10

Vides un informācijas pieklūstamības pašnovērtējumu 2020.gadā no jūnija līdz oktobrim veica 3 universitātes, 4 augstskolas un 2 koledžas par 49 ēkām:

- Latvijas Organiskās sintēzes institūts (2 ēkas);
- Rīgas Tehniskā universitāte (16 ēkas);
- Latvijas Valsts Koksnes Ķīmijas institūts;
- Vidzemes augstskola (2 ēkas);
- Ventspils augstskola (2 ēkas);

¹⁴ Pētījums par vides pieejamību valsts un pašvaldību iestādēs. Vides pieejamība pēc telpas elementa. Pieejams šeit: <https://www.lm.gov.lv/lv/media/14705/download>

- Liepājas universitāte (2 ēkas);
- Latvijas Universitāte (17 ēkas);
- Profesionālās izglītības kompetences centrs „Rīgas Tehniskā koledža” (6 ēkas);
- Sociālās integrācijas valsts aģentūras koledža.

2021. gada 17. martā Labklājības ministrija rīkoja semināru augstskolu un koledžu iestādēm par pieklūstamas vides veidošanu ¹⁵. Seminārā tika runāts par iekļaujošu mācību vidi, kas ļauj personām ar invaliditāti īstenot savas tiesības uz izglītību bez diskriminācijas un ar vienlīdzīgām iespējām iekļauties izglītības sistēmā visos līmeņos, attīstīt savas profesionālās spējas un konkurētspēju darba tirgū, pilnībā izmantojot savu potenciālu. Tika skaidrots, kā pašiem veikt vides pieklūstamības pašnovērtējumu izglītības iestādēs un pārrunātas rīcības studiju vides un procesa pielāgošanai cilvēkiem ar invaliditāti.

Semināra dalībnieki atbilstoši metodikai veica pašnovērtējumu 2021.gadā no 17. marta līdz 6. maijam. Pašnovērtējuma anketas iesūtīja 2 universitātes, 6 augstskolas un 9 koledžas, kopā par 46 ēkām (visas anketas atzītas par derīgām):

- Banku augstskola (2 ēkas);
- Daugavpils Universitāte (4 ēkas);
- Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija (2 ēkas);
- Rīgas Stradiņa universitāte (16 ēkas);
- Transporta un sakaru institūts (2 ēkas);
- Latvijas Mākslas akadēmija;
- Rīgas Juridiskā augstskola;
- Stockholm School of Economics in Riga (Rīgas Ekonomikas augstskola);
- Daugavpils Universitātes Daugavpils medicīnas koledža (2 ēkas);
- Latvijas Universitātes P.Stradiņa medicīnas koledža (5 ēkas);
- Olaines Mehānikas un tehnoloģijas koledža;
- Valsts Robežsardzes koledža (4 ēkas);
- Biznesa vadības koledža;
- Rīgas Celtniecības koledža;

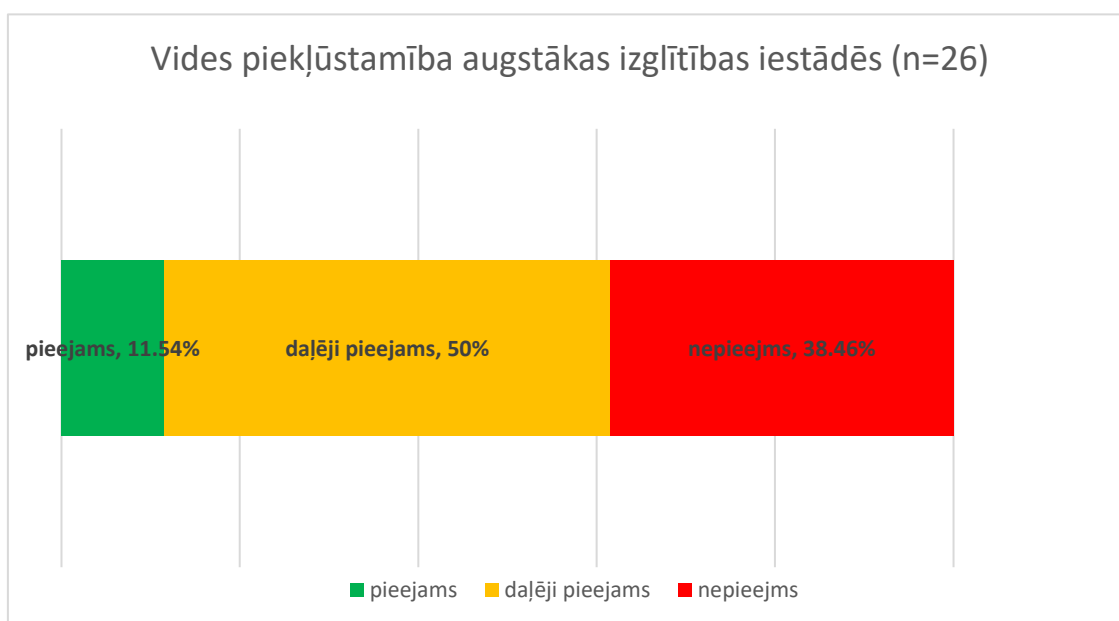
¹⁵ Seminārs “Vides un informācijas pieejamība (pieklūstamība)” Augstskolām un koledžām. Video ieraksts ir pieejams šeit: <https://www.lm.gov.lv/lv/zinas-un-jaunami-horizontalais-principis-vienlidzigas-iespejas>

- Latvijas Universitātes Rīgas Medicīnas koledža;
- Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledža;
- Viesnīcu biznesa koledža.

3.3. Augstākās izglītības iestāžu analīze (dati uz 2021. gada 7. maiju)

Saņemto pašnovērtējuma anketu analīze veikta par 5 universitātēm no 6 jeb 83% no visām Latvijas universitātēm (55 ēkas), 10 augstskolām no 21 jeb 48% no visām Latvijas augstskolām un akadēmijām (15 ēkas) un 11 koledžām no 17 jeb 65% (24 ēkas), kopā par 26 iestādēm no 44 Latvijas augstākās izglītības iestādēm jeb 59% (94 ēkās). Analīze ir tikai par mācību korpusiem, nav ietvertas ziņas par pasākumu zālēm, sporta būvēm un dienesta viesnīcām.

No 26 izglītības iestādēm tikai 11,54% jeb 3 iestādes ir piekļūstamas, 50% jeb 13 iestādes ir daļēji piekļūstamas un 38,46% jeb 10 iestādes nav piekļūstamas. Grafisks kopsavilkums ir redzams 3.3. attēlā *Vides piekļūstamība augstākās izglītības iestādēs (n=26)*.

Attēls 3.3. Vides piekļūstamība augstākās izglītības iestādēs (n=26)

Augstākās izglītības iestāžu novērtējums pēc vides pieklūstamības koeficienta (n=26)

Pieklūstamas augstākās izglītības iestādes (8-10):

Nosaukums	Vides pieklūstamības koef. vidējais iestādei
Daugavpils Universitāte	9,05
Vidzemes augstskola	8,00
Liepājas Universitāte	7,50

Daļēji pieklūstamas augstākās izglītības iestādes (6-7):

Nosaukums	Vides pieklūstamības koef. vidējais iestādei
Rīgas Celtniecības koledža	6,70
Sociālās integrācijas valsts aģentūra	6,50
AS "Transporta un sakaru institūts"	6,30
SIA Stockholm School of Economics in Riga	6,30
"HOTEL SCHOOL" Viesnīcu biznesa koledža	6,20
Latvijas Universitātes aģentūra Latvijas Universitātes P.Stradiņa medicīnas koledža	6,20
Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledža	6,00
Latvijas Organiskās sintēzes institūts	5,93
Rīgas Stradiņa universitāte	5,93
Biznesa vadības koledža	5,70
Rīgas Juridiskā augstskola	5,70
Ventspils augstskola	5,62
Rīgas Tehniskā universitāte	5,60

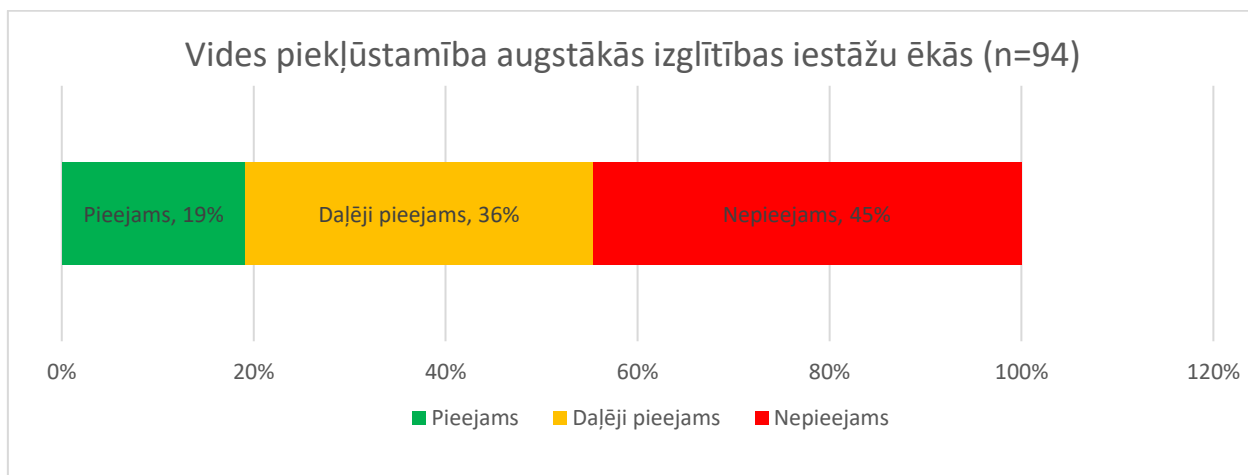
Nepieklūstamas augstākās izglītības iestādes (0-5):

Nosaukums	Vides pieklūstamības koef. vidējais iestādei
Latvijas Mākslas akadēmija	5,30
Latvijas Universitāte	5,16
Rīgas Tehniskās universitātes aģentūra "Rīgas Tehniskās universitātes Olaines Tehnoloģiju koledža"	4,80
Jāzeps Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija	4,75
Daugavpils Universitātes aģentūra Daugavpils Universitātes Daugavpils medicīnas koledža	4,50
Latvijas Universitātes Rīgas 1. medicīnas koledža	4,20
Banku augstskola	3,50
Latvijas Koksnes ķīmijas institūts	2,83
Rīgas Tehniskā koledža	1,51
Valsts robežsardzes koledža	1,30

Balstoties uz pašnovērtējumā iegūtajiem rezultātiem, var secināt, ka vides piekļūstamība ir nodrošināta iestādēs, kurās ir mazāks skaits filiāļu. Savukārt lielās iestādēs, piemēram, Rīgas Tehniskā Universitāte ar 16 ēkām, Latvijas Universitāte ar 17 ēkām ir daļēji piekļūstamas vai nav piekļūstamas, kaut gan ir arī filiāles, kurās vides piekļūstamība ir nodrošināta.

Vienlaikus ir iestādes, kur pēc būtības pakalpojums nav piekļūstams (nav nodrošināta piekļuve ēkai un pārvietošanās starp stāviem), bet ir pielāgoti telpu elementi, kas paceļ rādītājus līdz vidējam līmenim. Pastāv arī informācijas trūkums par piekļūstamu fizisko vidi izglītības iestāžu mājas lapās, jo tajās nav atrodama informācijas par vides piekļūstamību izglītības iestādē.

Augstākās izglītības iestāžu vides piekļūstamība pēc ēku telpas elementiem (94 ēkas) ir atspoguļota 3.4. attēlā *Vides piekļūstamība augstākās izglītības iestāžu ēkās*.

Attēls 3.4. Vides piekļūstamība augstākās izglītības iestāžu ēkās

Vides piekļūstamība augstākās izglītības iestādēs (n=26) nodrošināta trīs iestādēs (koeficients 8-10), bet augstākās izglītības iestāžu filiālēs (n=94) ir nodrošināta 7 iestādēs.

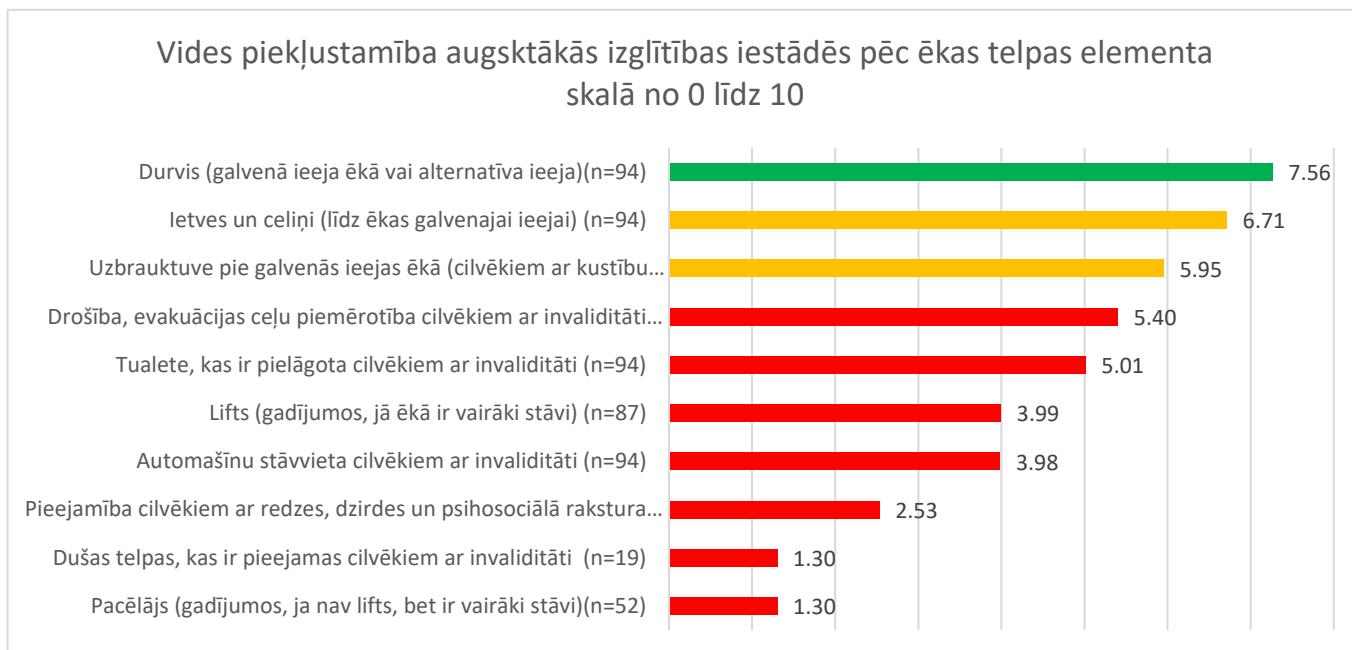
Piekļūstamu izglītības iestāžu ēkusaraksts:

Daugavpils Universitāte	Parādes iela 1A, Daugavpils, laboratorijas	9.40
Daugavpils Universitāte	Parādes iela 1A, Daugavpils, Mācību korpuss	9.30
Daugavpils Universitāte	Vienības iela 13, Daugavpils	8.90

Latvijas Universitātes aģentūra Latvijas Universitātes P.Stradiņa medicīnas koledža	N.Rancāna ielā 23A, Rēzekne	8.80
Rīgas Tehniskā universitāte	Āzenes iela 12, Rīga	8.66
Daugavpils Universitāte	"Ilgas", Skrudalienas pag., Daugavpils novads	8.60
Rīgas Tehniskā universitāte	Āzenes iela 12k1, Rīga	8.23
Rīgas Stradiņa universitāte	Dzirciema iela 20 k-2, Rīga	8.20
Latvijas Universitāte	Jelgavas iela 3, Rīga	8.16
Latvijas Universitāte	Jelgavas iela 1, Rīga	8.16
Liepājas Universitāte	Lielā iela 14	8.06
Vidzemes augstskola	Tērbatas iela 10, Valmiera	7.92
Rīgas Stradiņa universitāte	Dzirciema iela 20 k-3, Rīga	7.90
Rīgas Stradiņa universitāte	Kronvalda bulvāris 9, Rīga, muzejs	7.80
Rīgas Tehniskā universitāte	Ķīpsalas iela 6, Rīga	7.74
Rīgas Tehniskā universitāte	Paula Valdena iela 3 un 7	7.68
Rīgas Tehniskā universitāte	Paula Valdena iela 5	7.65
Rīgas Tehniskā universitāte	Ķīpsalas 6B, Rīga	7.57

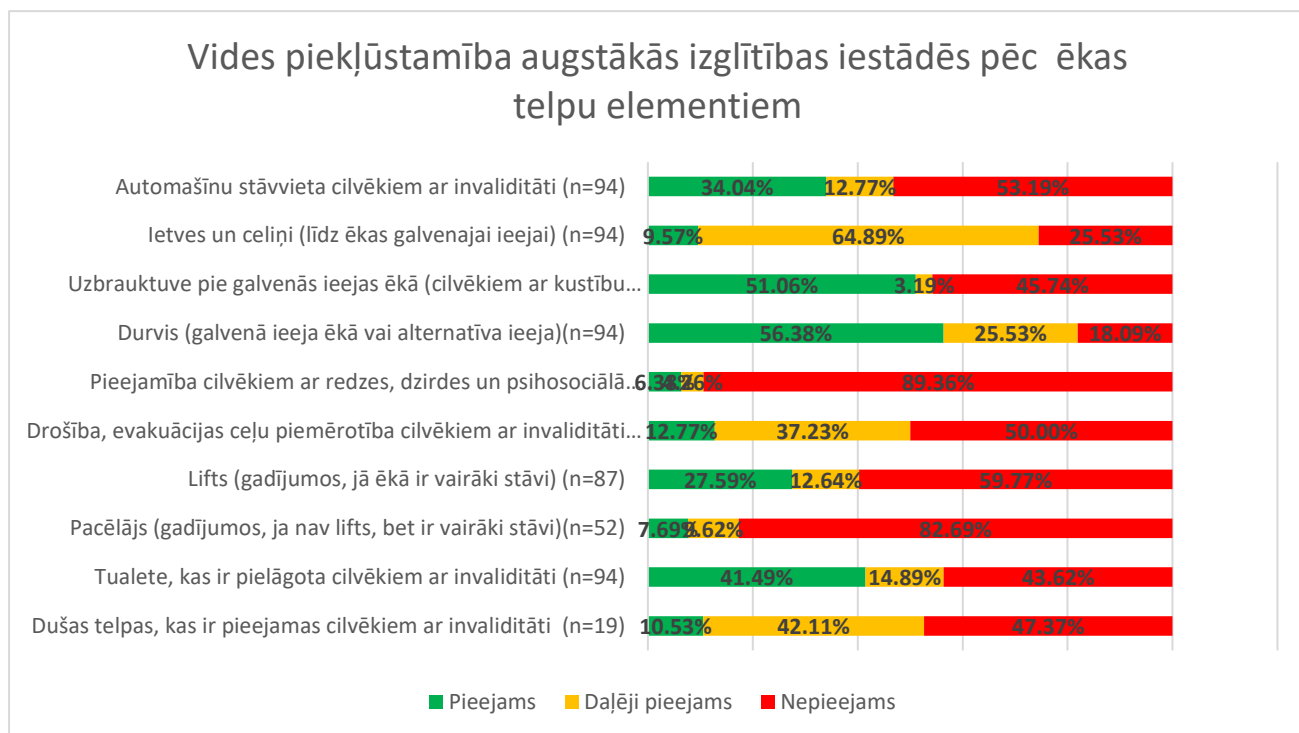
Būtiska problēma ir tāda, ka ēkās, kurās ir nodrošināta vides piekļūstamība, nav nodrošinātas visas izglītības programmas, kas savukārt ierobežo cilvēku ar invaliditāti iespējas iegūt sev interesējošo profesiju.

Vides piekļūstamība augstākās izglītības iestādēs pēc ēkas telpu elementiem ir atspoguļota 3.5. attēlā *Vides piekļūstamība augstākās izglītības iestādēs pēc ēkas telpas elementa skalā no 0-10.*

Analizējot augstākās izglītības iestāžu visas 94 ēkas, var secināt, ka, vērtējot pēc vides piekļūstamības telpu elementa, piekļūstamas ir ieejas durvis ar vidējo vides piekļūstamības koeficientu 7,56; daļēji piekļūstamas ir ietves un celiņi ar vides piekļūstamības koeficientu 6,71 un uzbrauktuve ar vides piekļūstamības koeficientu 5,95; pārējie ēkas elementi nav piekļūstami. Nav pārdomāti tādi telpu elementi kā, piemēram, duša - 19 ēkām tā ir paredzēta un tikai 2 ēkām tā ir pieejama, vēl 4 ēkās ir daļēji pieejama duša, parējām 13 ēkām duša nav pieejama cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem. Viszemākais rādītājs ir vides piekļūstamībai cilvēkiem ar redzes, dzirdes un psihosociāliem traucējumiem, kur tikai 5 ēkas ir piekļūstamas, 5 daļēji piekļūstamas un 84 ēkas nav piekļūstamas. Ēkās arī nav nodrošināts pacelājs, gadījumos, kad ēkā nav lifts, vai lifts neatbilst piekļūstamības prasībās cilvēkiem ar kustību traucējumiem - tikai 9 ēkās no 52 ēkām, kur tas ir nepieciešams, ir pacelājs.

3.7.attēlā *Vides piekļūstamība augstākās izglītības iestādēs pēc ēkas telpu elementiem* ir apkopoti dati par ēku telpu elementu piekļūstamību augstākās izglītības ēku griezumā.

Attēls 3.7. *Vides piekļūstamība augstākās izglītības iestādē pēc ēkas telpu elementiem*

Vērtējot ēkas telpas elementus izglītības iestāžu 94 ēkām, var secināt, kā augstākās izglītības iestādēs vislabākā situācija ar piekļūstamību ir sekojošiem telpas elementiem: ieejas durvis ir piekļūstamas 56,38% gadījumos, uzbrauktuve ir piekļūstama 51,1% gadījumos, kā arī ēkā ir vismaz viena pielāgota tualete, kas ir sasniedzama no visiem stāviem - 41,5% gadījumos.

Sliktākā situācija ir ar ietvēm un celiņiem no autostāvvietas līdz galvenai ieejai – piekļūstamas ir tikai 9,6% ietvju, pacēlājs ir piekļūstams tikai 7,7% gadījumos, kas nozīmē, kā ēkā nav nodrošināta pārvietošanās starp stāviem. Līdzīgi kā visās valsts un pašvaldību iestādēs, izglītības jomas iestādēm, arī augstākās izglītības iestādēs nav nodrošināta vides piekļūstamība cilvēkiem ar redzes, dzirdes un psihosociāliem traucējumiem – piekļūstamas ir tikai 6,4% augstākās izglītības iestāžu ēku.

4. Kopsavilkums un secinājumi

Analizējot vides piekļūstamību augstākās izglītības iestādēs pēc 9 telpas elementiem, var secināt, ka :

- a) autostāvvietu cilvēkiem ar invaliditāti nav izveidota pie 48 ēkām jeb 51%, vēl pie dažām ēkām ir vieta, bet nav nekādu apzīmējumu, piekļūstamas autostāvvietas ir pie 32 ēkām jeb 34%, parējās autostāvvietas ir piekļūstamas daļēji: trūkst horizontālais un/vai vertikālais apzīmējums, autostāvvietas atrodas tālu no ieejas (vairāk par 50 metriem);
- b) ietves un celiņi (līdz ēkas galvenajai ieejai) nav izveidotas vai nav no cieta, līdzena seguma pie 24 ēkām jeb 25%, atbilst visām prasībām pie 9 ēkām jeb 9,57%, pie parējām 61 ēkām ietves ir daļēji piekļūstamas: ir ar līmeņa maiņu, šaurākas kā 1,2 m vai ir ar šķēršļiem, nav izveidota taktila/vadulu sistēma no autostāvvietas līdz ēkas galvenai (pieejamai) ieejai;
- c) uzbrauktuve pie galvenās ieejas ēkā (cilvēkiem ar kustību traucējumiem) 43 ēkās jeb 46% no 94 ēkām – nav izveidotas uzbrauktuves, ieeja bez šķēršļiem vai atbilstoša uzbrauktuve ir nodrošināta 48 ēkām, jeb 51%, pie parējām ēkām konstatēti trūkumi: šauras uzbrauktuves, trūkst margu, neatbilstošs uzbrauktuves slīpums;
- d) durvis (galvenā ieeja ēkā vai alternatīva ieeja) pilnībā atbilst visām vides piekļūstamības prasībām 53 ēkās jeb 56%, savukārt nav atbilstošas durvis 17 ēkās jeb 18%, parējās 24 ēkās durvis ir daļēji piekļūstamas, bet ar sekojošiem trūkumiem: durvju aile nav kontrastējošā krāsā pret apkārtējām sienām, ir augsts sliekšnis, durvju atvēršanas slodze ir lielāka kā 2 kg (grūti atvērt cilvēkiem ar kustību traucējumiem) ;
- e) piekļūstamība cilvēkiem ar redzes, dzirdes un garīga rakstura traucējumiem pilnā apjomā nodrošināta tikai 6 ēkām jeb 6%, nav nodrošināta pavisam 84 ēkām jeb 89%; daļēji nodrošināta tikai 4 ēkām, jeb 4 procentiem. Retos gadījumos ir nodrošināts zvans vai domofons pie ieejas durvīm, kontrastējoši materiāli pirms/uz kāpnēm, taktiskas uzlīmes uz margām. Pielāgojumi šiem traucējumu veidiem prasa vismazāk ieguldījumus, bet netiek ņemti vērā mācību iestāžu ēkās;
- f) drošība, evakuācijas ceļu piemērotība cilvēkiem ar invaliditāti pilnā apjomā nodrošināta 12 ēkās jeb 13%, nav nodrošināta 47 ēkās jeb 50%, parējās 35 ēkās drošība ir

nodrošināta daļējie: visbiežāk trūkst balss paziņojumi avārijas laikā (ir svarīgi cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem un psihosociāliem traucējumiem), gaismas brīdinājuma signāli. Cilvēkiem ar redzes traucējumiem nav nodrošināta droša pieejama vide: stikla durvis nav marķētas ar 0,1 m platu kontrastu joslu trīs augstumos;

- g) pārvietošanās starp stāviem (lifts) – 7 ēkas ir vienkārtu ēkas, līdz ar to tika vērtētas 87 ēkas, kur lifts bija nepieciešams. Tikai 24 ēkās jeb 28% lifts ir pielāgots, vēl 11 ēkās ir daļēji piekļūstams – trūkst balss paziņojumi, palīdzības izsaukšanas iespēja ar īsziņas (SMS) palīdzību, kā arī pogas nav taktīlas. Diemžēl, 43 ēkās lifts nav vispār un 9 ēkās lifta kabīnes izmēri neatbilst cilvēku ar kustību traucējumiem vajadzībām, tas nozīmē, ka 60% ēkās, kur lifts ir vajadzīgs, tā nav;
- h) pārvietošanās starp stāviem (pacelājs) – no 52 ēkām, kur nav lifts vai lifta kabīnes izmēri neatbilst cilvēku ar kustību traucējumiem, tikai 9 ēkās ir pacelājs, un no tām 4 ēkās jeb 7,7% ar pacelāju ir sasniedzami visi stāvi, 5 ēkās jeb 9,6% gadījumos ar pacelāju ir sasniedzams tikai pirmais stāvs, un 43 ēkās jeb 83% gadījumu pārvietošanās starp stāviem nav nodrošināta;
- i) tualete, kas ir pielāgota cilvēkiem ar invaliditāti ir izveidota 39 ēkās jeb 41,5%, nav pieejama tualete 41 ēkā jeb 43,6% gadījumos, parējās 14 ēkās ir nodrošināta daļējā piekļūstamība. Kā visbiežākais trūkums ir konstatēts palīdzības pogas un palīdzības auklas neesamība, nav nodrošināti roku balsti pie poda, nav pietiekošs manevrēšanas laukums pirms poda, nav brīvas vietas zem izlietnes, ka arī trūkst informatīvas norādes par pielāgotas tualetes atrašanās vietu;
- j) dušas telpas, kas ir piekļūstamas cilvēkiem ar invaliditāti tika vērtētas 19 ēkās, kur dušas telpas tika paredzētas. Tikai 2 ēkās jeb 10,5% dušas ir piekļūstamas cilvēkiem ar kustību traucējumiem, 9 ēkās dušas nav piekļūstamas vispār, un vēl 8 ēkās dušas ir daļēji piekļūstamas. Visbiežāk sastopami trūkumi ir palīdzības pogas un palīdzības pogas neesamība, nav atbalsta horizontālie un vertikālie rokturi, nav nodrošināts dvieļu un ziepju turētājs cilvēkiem sasniedzamā attālumā un augstumā.